

19.11.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/27116/2020

AMKEN lausunto Työllisyysrahaston kehittämistä ehdottaneiden selvityshenkilöiden ehdotuksista

Yleistä

Selvityshenkilöiden tekemä ”Selvitys Työllisyysrahaston tehtävien kehittämisestä” tarjoaa monipuolisen ja osuvan kuvan osaamis- ja koulutuspalveluiden toteuttamistilanteesta. Sen sijaan tehdyt esitykset aikuiskoulutustuen käyttötarkoituksen laajentamisesta ”työyhteisöetuudeksi” tai ”erityisryhmäetuudeksi” eivät toisi merkittävää lisäarvoa palveluiden saatavuuteen vaan pikemminkin sirpaloisivat entisestään etuusjärjestelmää. Tämä lisäisi etuuksien päällekkäisyyttä, vähentäisi entisestään etuusjärjestelmän selkeyttä sekä heikentäisi tukiin kohdennettävien investointien vaikuttavuutta. Esitetyt etuuksien laajennukset saattaisivat vaarantaa myös aikuiskoulutustuen rahoituspohjan kestävyuden.

Selvityshenkilöiden työyhteisö- ja erityisryhmäetuusesityksistä tulee tehdä huolellinen vaikuttavuusarviointi. Lisäksi etuusjärjestelmää tulee tarkastella entistä enemmän ekosysteeminä, jossa huomioidaan myös valmisteilla oleva Työllisyyden ja osaamisen palvelukeskus sekä Työvoimapalvelut 2024 -uudistus.

Esitys: Työyhteisöetus olisi uusi etuus jatkuvan oppimisen ja työkyvyn ylläpitämisen tukemiseksi työpaikoilla

AMKE ry ei pidä perusteltuna aikuiskoulutustuen käyttötarkoituksen laajentamista yksilöllisestä etuudesta laajempiin etuuskokonaisuuksiin, kuten työyhteisöetuuteen. Rahoitus kerätään työntekijöiden ja työnantajien maksamista työttömyysvakuutusmaksuista. Tätä etuutta voidaan pitää työntekijän ”koulutustilinä”.

Aikuiskoulutustuen nykyistä käyttötarkoitusta tulisikin vahvistaa. Tuen käyttäjäprofiili on muodostunut yksipuoliseksi. Keskeinen syy tälle on, että aikuiskoulutustuki ”koulutustilinä” on heikosti markkinoitua. Myös sen yksilöperusteista käyttöalaa tulisi laajentaa.

Ehdotus ei lisää oleellisesti aikuiskoulutustuen kohdentumista. Lisäksi syntyy muihin työyhteisöille suunnattuihin etuuksiin nähden päällekkäisyyttä. Työyhteisöperusteisia etuuksia on jo käytössä. Tällaisia ovat mm. koulutukseen liittyvä verovähennysoikeus (laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä). Tämän käyttö on kuitenkin jäänyt erittäin vähäiseksi ja se tarvitsisi selvityshenkilöidenkin esittämää ”uudistamista vastaamaan paremmin työyhteisön osaamisen kehittämisen tarpeita”.

Lisäksi työvoimapalveluilla on käytössä useita yrityksille suunnattuja ”työyhteisöetuutta” vastaavia osaamispalveluita, kuten ”täsmä- ja muutokoulutus”.

Esitys: Aikuiskoulutustuen rinnalle luotaisiin laajennettu etuusohjelma, joka tulisi erityistarpeessa olevien ryhmien kouluttamista.

Erityistarpeessa olevien ryhmien, kuten maahanmuuttajien, perusasteen varassa olevien tai epätyypillisissä työsuhteissa olevien koulutus tulee toteuttaa työvoimapalveluina tai Työllisyyden ja osaamisen palvelukeskuksen rahoituksen avulla.

Ei ole oikeutettua, että yksilöperusteisesti kerättyä työttömyysvakuutusmaksua käytetään laajasti erilaisiin ohjelmallisiin etuuksiin, jossa merkittävä osa kohderyhmästä ei olisi oikeutettuja aikuiskoulutustukeen.

Esitys: Työllisyysrahasto ottaa aikuiskoulutusetuuksiin kolmanneksi viralliseksi palvelu- ja asiointikielekseen englannin

Maahanmuuttajien mahdollisuutta saada vieraskielisiä palveluita tulee parantaa. Monen Suomessa pitkäänkin työskennelleen, etuuteen oikeutetun maahanmuuttajataustaisen henkilön asiointia helpottaisi mahdollisuus vieraskieliseen palveluun. Tästä syystä asiakkaiden olisi tärkeää saada esimerkiksi tarvittaessa englanninkielisiä, venäjänkielisiä tai arabiankielisiä palveluita. Esitys englannista virallisena asiointikielenä ei palvele kaikkia vieraskielisiä palveluita tarvitsevia henkilöitä. Tästä syystä ei ole perusteita laajentaa englantia viralliseksi palvelukieleksi vaan lisätä eri kielillä tapahtuvaa palvelua.

Esitys: Yrittäjän aikuiskoulutustuen toimeenpanossa tulojen aleneman tarkastelusta luovutaan

Yrittäjät voivat saada vain aikuiskoulutustuen perusosaa (600,07 euroa kuukaudessa vuonna 2021). Yrittäjät ovat selkeästi aliedustettu ryhmä tuen käyttäjissä, johtuen ainakin osittain tuen tasosta ja tulojen alenemisvaateesta. Tämä ehdotus lisäisi osaamisperusteisuutta ja kannustaisi sekä opintojen suorittamiseen, että madaltaisi kynnystä yrittäjien aikuiskoulutustukeen.

Esitys: Tuettavien opintojen piiriin lisätään ulkomaisissa oppilaitoksissa ulkomailla suoritettut opinnot tai ulkomaisen oppilaitoksen Suomessa tarjoamat opinnot. Lisäksi tuettavien opintojen piiriin lisätään sellaiset opinnot, jotka on sijoitettu valtioneuvoston päätöksellä Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen (FINQF)

Muutosesitys on perusteltu. Tuen laajentaminen ulkomailla suoritettaviin opintoihin lisäisi kansainvälistä osaamista. Lisäksi on perusteltua, että aikuiskoulutustukeen oikeutettaviksi opinnoiksi luetaan opinnot, jotka on sijoitettu tukintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen (FINQF). Ehdotus lisäisi aikuiskoulutustuen käyttöä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja